

УДК 347.73

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.48>

ДО ПИТАННЯ СТРОКІВ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

Татаренко О.Ю.,

аспірант кафедри фінансового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
<https://orcid.org/0000-0001-9282-1196>
tatarenko.o.y.@gmail.com

Татаренко О.Ю. До питання строків у правовому регулюванні місцевих податків та зборів.

Статтю присвячено актуальним у податково-правовій сфері питанням строків правового регулювання місцевих податків та зборів. Так, автором було проведено аналіз норм законодавства, якими регламентовано строки встановлення місцевих платежів податкового характеру, прийняття рішення про встановлення місцевих податків та зборів, визначення умов віднесення часового проміжку до строків, порушення або дотримання яких можуть мати юридичні наслідки податкового характеру у правовідносинах з приводу місцевого оподаткування. Виокремлено умови правового регулювання місцевих податків та зборів пов'язані зі строками. До умов правового регулювання місцевих податків та зборів пов'язаних зі строками, слід віднести закріплення строків в законі. Часовий відлік правового регулювання місцевих податків та зборів, розпочинається, змінюється і припиняється при нормативному закріпленні. Ще одним різновидом умов правового регулювання пов'язаною з часовим виміром є узгодженість строків з урахуванням послідовності податкових процедур пов'язаних з місцевим оподаткуванням. Висловлюється думка, що розмежування строків правового регулювання місцевих податків та зборів обумовлюється специфікою кола учасників податкових правовідносин з приводу місцевого оподаткування, на яких податковим законом покладається обов'язок і надається право вчинити відповідні дії у визначений законом строк. Автор наголошує, що особливістю строку в правовому регулюванні місцевих податків та зборів є його властивість фіксувати проміжки часу, в якості часових меж як певних юридичних фактів неподаткового характеру пов'язаних з місцевим оподаткуванням так і юридичні факти податкового характеру. Починаючи від визначення строку який стосується процесів встановлення місцевих податків та зборів і продовжуючи визначенням строку, що фіксує наявність або відсутність підстав для настання юридично значимих податкових наслідків. Тому саме для врегулювання по-

даткових відносин з приводу місцевого оподаткування, законодавчо закріплені строки, виступають як елемент правового регулювання місцевих податків та зборів.

Ключові слова: строк, період, процедурні строки, фактично правові строки, строки у місцевому оподаткуванні.

Tatarenko O.Y. On the issue of terms in the legal regulation of local taxes and fees.

The article is devoted to topical issues in the tax and legal sphere of the terms of legal regulation of local taxes and fees. Thus, the author conducted an analysis of legislative norms, which regulate the terms of establishing local tax payments, making a decision on the establishment of local taxes and fees, determining the conditions for assigning a time period to the terms of violation or observance of which may have legal consequences of a tax nature in legal relations regarding local taxation. The terms of legal regulation of local taxes and fees related to deadlines are highlighted. The terms of legal regulation of local taxes and fees related to time limits should include the establishment of time limits in the law. The countdown of the legal regulation of local taxes and fees begins, changes and stops when the regulation is fixed. Another type of legal regulation conditions related to the time dimension is the consistency of terms taking into account the sequence of tax procedures related to local taxation. The opinion is expressed that the delimitation of the terms of legal regulation of local taxes and fees is determined by the specificity of the circle of participants in tax legal relations regarding local taxation. The opinion is expressed that the delimitation of the terms of legal regulation of local taxes and fees is determined by the specifics of the circle of participants in tax legal relations on local taxation, who, in accordance with tax legislation, are obliged and entitled to take appropriate actions within the period prescribed by law. The author emphasizes that the peculiarity of the term in the legal regulation of local taxes and fees is its ability to fix time intervals, as time limits for both certain legal facts of a non-tax na-

ture related to local taxation and legal facts of a tax nature. Starting with the definition of the term that concerns the processes of establishing local taxes and fees and continuing with the definition of the term that records the presence or absence of grounds for the occurrence of legally significant tax consequences. Therefore, it is precisely for the regulation of tax relations regarding local taxation that legally established terms act as an element of legal regulation of local taxes and fees.

Key words: term, period, procedural terms, actually legal terms, terms in local taxation.

Постановка проблеми. Здійснення правового регулювання в сфері місцевого оподаткування, направлено на врегулювання податкових відносин пов'язаних зі справлянням місцевих податків та зборів. В процесі діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування виникає потреба в узгодженості правових засобів, що утворюють цілісність правового регулювання місцевих податків та зборів. Одним з елементів правового регулювання місцевих податків та зборів є срок, за допомогою якого відбувається фіксація часових меж для прийняття рішень компетентними органами, вчинення дій учасниками податкових правовідносин з приводу місцевих податків та зборів. Дослідження строку в правовому регулюванні місцевих податків та зборів представляє інтерес не лише з теоретичної точки зору, а і для виявлення проблем в правозастосовчій практиці (застосування податкових норм в яких визначаються строки).

Стан опрацювання. Наукові дослідження фактору часу, місця часу в правовому регулюванні, часові характеристики складають наукові роботи в сфері філософії, загальної теорії держави і права, цивільного права, кримінального процесу та інших галузей права, можна виділити наукові праці таких вчених, як Головчак М.М., Петрова Г.Б., Мешков В.М., Тіллі А.О. Зокрема, науковим дослідженням строків в податковому праві присвятили свої роботи: Архіпов А.А., Гаврилюк Р.О., Мардасова М.Є, Маринів Н.А., Кальян К.В. та інші вчені. Враховуючи напрацювання вчених, слід зазначити, що строки в правовому регулюванні місцевих податків та зборів, мало досліджені та потребують більш ширшого розкриття цієї правової категорії.

Метою статті є теоретичне дослідження строків, як елемента правового регулювання місцевих податків та зборів.

В процесі дослідження використовувались загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Діалектичний метод сприяв визначенню сутності правової категорії «срок» в єдності змісту і юридичної форми. Завдяки використанню формально-юридичного методу проведено змістовий аналіз нормативно-правових актів, які становлять

основу правового регулювання місцевого оподаткування в Україні.

Виклад основного матеріалу. В юридичній науці питання сутності і змісту строків в правовому регулюванні місцевих податків та зборів відноситься до мало розроблених. Науковцями проводились дослідження відносно характеристики окремих різновидів строків (при встановленні місцевих податків та зборів, строків при оподаткуванні місцевими майновими податками; класифікації строків). Для більш глибокого осмислення строків в правовому регулюванні місцевих податків та зборів, необхідно розкрити сутність строків в правовому регулюванні місцевих платежів податкового характеру через мету правового регулювання.

Головчак М.М. зазначає, що загально-правовою властивістю будь-яких строків при нормативному регулюванні суспільних відносин є те, що вони слугують для нормативного вираження тривалості певних часових періодів та забезпечують нормальну протяжність (ритм) юридичного процесу [1, С. 19].

Маринів Н.А. досліджуючи питання пов'язані з дотриманням учасниками податкових правовідносин строків виконання своїх зобов'язань та строків установлених законодавством виділив: а) абсолютно визначені строки - строки, що передбачають чітку вказівку на конкретний момент або проміжок часу, з яким пов'язується відповідні юридичні наслідки; б) стосовно визначених строків – строків, що допускають відносну невизначеність, які не характеризуються вказівкою на конкретний момент або проміжок часу; в) невизначених строків – строків, які не припускають будь-якого часового критерію, не пов'язані з визначенням часових меж [2, С. 216].

Важливість розмежування строків правового регулювання місцевих податків та зборів обумовлюється специфікою кола учасників податкових правовідносин з приводу місцевого оподаткування, на яких податковим законом покладається обов'язок і надається право вчинити відповідні дії у визначений законом строк.

Зокрема, закріплений у законі часовий проміжок, вказує визначеному колу осіб на передумови виникнення прав чи обов'язків, а виникнення прав і обов'язків у учасників податкових відносин, законодавець пов'язує з настанням визначеними в законі строків. В залежності від змісту податкових відносин, строки носять забезпечувальний, гарантійний, охоронювальний характер. Отже, розмежування строків відбувається з урахуванням меж компетенції державних органів і органів місцевого самоврядування, своєчасного надходження платежів податкового характеру до відповідних бюджетів, передбачуваності умов оподаткування для платників податків.

Першою умовою правового регулювання місцевих податків та зборів пов'язаної зі строками є закріплення строків в законі. Часовий відлік правового регулювання місцевих податків та зборів, розпочинається, змінюється і припиняється при нормативному закріпленні.

Другою важливою умовою правового регулювання пов'язаною з часовим виміром є узгодженість строків з урахуванням послідовності податкових процедур пов'язаних з місцевим оподаткуванням:

1. порядку встановлення, зміни та скасування місцевих податків та зборів;
2. порядку обчислення місцевих податків та зборів;
3. порядку сплати місцевих податків та зборів;
4. порядку порядку подання звітності про обчислення і сплати місцевих податків та зборів.

З одного боку, суспільні відносини пов'язаних з фінансовою, економічною, соціальною сферами є досить динамічними і змінюваними, що між тим впливає і на відносини у сфері місцевого оподаткування. З іншого боку, засади податкового законодавства ґрунтуються на принципі стабільності. Тому, серед умов правового регулювання місцевих платежів податкового можна виокремити третьою умову – умову відповідності строків принципу стабільності. В пп. 4.1.9. п. 4.1 ст. 4 Податкового кодексу України міститься вимога що, «зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року». Строк сплати податку, відповідно до пп. 7.1.7 п. 7.1 ст. 7 Податкового кодексу України, визначено в якості елементів податку. Тому, вимога стабільності закріплена в положеннях пп. 4.1.9. п. 4.1 ст. 4 Податкового кодексу України обов'язкова при встановленні, зміні або скасування строків сплати місцевих податків та зборів.

Слід відмітити, що при визначенні настання строку виконання обов'язку зі сплати певного місцевого платежу податкового характеру слід враховувати:

1. дату набрання чинності закону, яким встановлено платіж; строки закріплені в Податковому кодексі України для встановлення місцевих податків та зборів (граничну дату прийняття рішення місцевою радою та дати оприлюднення такого рішення);
2. дату рішення про встановлення місцевих податків та зборів;
3. період визначений в рішенні про встановленні місцевих податків та зборів;
4. строк сплати певного виду місцевого податку та збору.

Важливими складовими строку є: 1) момент (день робочий/календарний) початку перебігу строку; 2) момент (день робочий/календарний) спливу строку; 3) період (кількість днів) перебігу строку.

Отже, особливістю строку в правовому регулюванні місцевих податків та зборів є його властивості:

– фіксувати часові межі виникнення, зміну припинення як певних юридичних фактів неподаткового характеру пов'язаних з місцевим оподаткуванням так і юридичні факти податкового характеру;

– часові межі виникнення, зміну, припинення прав і обов'язків платників податків;

– часові межі, що регламентують дії та фіксують факти бездіяльності суб'єктів податкових правовідносин з приводу місцевих платежів податкового характеру.

Строки, як елемент правового регулювання місцевих податків та зборів, можна умовно розмежувати, як: а) процедурні строки; б) фактично правові строки.

Так, процедурні строки – закріплені в податковій нормі строки, відповідно до яких здійснюється діяльність компетентними органами, визначається відлік та/або настання юридично значущих наслідків податкового характеру.

Наприклад, відповідно до п. 12.3. ст. 12 ПК України, сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків і зборів до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та/або зборів, та про внесення змін до таких рішень. Тобто, граничний строк прийняття рішення про встановлення місцевих податків та зборів визначено законом – 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих платежів податкового характеру.

Під юридично значущими наслідками податкового характеру мається на увазі такі наслідки:

1) в разі прийняття органом місцевого самоврядування рішення про встановлення місцевих податків та зборів у строк п. 12.3. ст. 12 ПК України та строків та інших строків додержання яких є обов'язковими для набрання чинності такого рішення – рішення про встановлення місцевих податків та зборів відповідно до п. 3.1 ст. 3 ПК України (за умов дотримання інших приписів ПК України) набуває чинності та відноситься до Податкового законодавства України.

2) при порушенні строку п. 12.3. ст. 12 ПК України та/або не прийняття органом місцевого

самоврядування рішення про встановлення відповідних місцевих податків та/або зборів що є обов'язковими згідно з нормами цього Кодексу, такі податки та/або збори справляються виходячи з ПК України із застосуванням ставок, які діяли до 31 грудня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування таких місцевих податків та/або зборів.

Петрова Г.Б надала вдале визначення фактичних правових строків, яке можна застосувати при визначенні строків в правовому регулюванні місцевих податків та зборів. Зокрема, науковець визначає фактичні правові строки, як фактичні проміжки реального часу, обмежені нормами права. Сплив фактичних проміжків реального часу спричиняє настання юридичних наслідків, а саме виникнення, зміну або припинення правовідносин. Тобто, в механізмі правового регулювання сплив фактичних правових строків відноситься до юридичних фактів [4, С. 70]. В правовому регулюванні місцевих податків та зборів, фактично правові строки можна визначити, як – закріплені в податковій нормі строки, які фіксують часовий проміжок часу (день, період) настання певних обставин з якими пов'язують відлік та/або настання юридично значущих наслідків податкового характеру.

В якості прикладу фактично правових строків хочеться навести порядок обчислення сум податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки в разі зміни власника об'єкта оподаткування податком. Так, у разі переходу права власності на об'єкт оподаткування від одного власника до іншого протягом календарного року податок обчислюється для попереднього власника за період з 1 січня цього року до початку того місяця, в якому припинилося право власності на зазначений об'єкт оподаткування, а для нового власника - починаючи з місяця, в якому він набув право власності (пп. 266.8.1.п. 266.8. ст. 266 ПК України). Тобто, відлі проміжку часу пов'язується з настанням факту припинення права власності на об'єкт оподаткування попереднього власника та факту набуття права власності на об'єкт оподаткування нового власника. На наш погляд законодавець, не досить вдало визначив часовий проміжок початку та закінчення періоду обов'язку з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки в разі зміни власника об'єкта оподаткування податком, позначивши часові проміжки – «за період з 1 січня цього року до початку того місяця, в якому припинилося право власності», «починаючи з місяця, в якому, в якому він набув право власності». Враховуючи імперативний характер

податкових відносин, податкова норма має бути чіткою та доступною та не мати подвійних значень. Тому, «до початку того місяця» має бути замінено на «за період з 1 січня цього року до останнього календарного дня місяця, в якому припинилося право власності», а «починаючи з місяця, в якому, в якому він набув право власності» замінити на «починаючи з першої календарної дати місяця, в якому, в якому він набув право власності». Оскільки, вислів «до початку того місяця» та «починаючи з місяця» не містять визначеності, пов'язуючи початок та кінець періоду з конкретним виміром «календарна дата», «робочий день», «банківський день» є більш інформативними та зрозумілими і мають застосовуватись враховуючи мету правового регулювання місцевих податків та зборів.

Висновки. Отже, строки в правовому регулюванні місцевих податків та зборів забезпечують: визначеність щодо процесу встановлення місцевих податків та зборів Верховною Радою України, процедури прийняття рішення місцевими радами про встановлення місцевих податків та зборів; регламентують дії учасників податкових правовідносин з приводу місцевих платежів податкового характеру; фіксують дії/бездіяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, платників податків що є часовим виміром для наявності або відсутності підстав для настання юридично значимих податкових наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головачук М.М. Давність як юридична конструкція в кримінальному праві України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 27(3). С. 18–21.
2. Маринів Н.А. Недотримання строків у податкових правовідносинах: Чи завжди настають наслідки. Юридичний науковий електронний журнал. № 6/2017. с. 215–218. URL: http://lsey.org.ua/6_2017/64.pdf.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8575> (дата звернення: 01.07.2022).
4. Петрова Г.Б. Сроки как элемент правового регулирования в уголовном судопроизводстве: дис...канд. юрид. наук: 12.00.09.: Саратов, 2004. 222 с.
5. Кальян К.В. Строки в податковому праві України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2014. 20 с.
6. Архипов А.А. Сроки в налоговом праве: монография. М. 2011 202 с.